

ลำดับที่ 21.

**การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้ (ข้อ 2 และข้อ 3
แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525) ออกตามความในพระ
ราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518)**

ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ดินที่ราษฎรให้ ถ้าทางราชการผู้รับการยกให้ยังมิได้เข้าใช้หรือแสดงให้ปรากฏแก่บุคคลภายนอกกว่าจะใช้ประโยชน์ในที่ดินแต่ประการใด จึงยังไม่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ตามมาตรา 1304 (3) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การโอนที่ดินดังกล่าวคืนให้แก่ผู้ยกให้จะต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลา 10 ปี ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 3 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518

21

DA 22
509



กองนิติการ
1053
25 ก.ค. 32
14.45

ด.ล.ก.
รับที่... 2832
วันที่... 25 ก.ค. 2532
เวลา... 11.00

ที่ กค 0408/ว 89

กระทรวงการคลัง
ถนนพระรามที่ 6 กท. 10400

19

|| กรกฎาคม 2532 งานนิติกรรวมสองตัญญา
รับที่... 6283
... 19.0.32

เรื่อง การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่มุยงให้
เรียน เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร. 0601/463
ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2532 และบันทึกเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ
คืนให้แก่มุยงให้ (ขอ 2 และขอ 3 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525)
ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518)

ท้ายกระทรวงการคลัง ให้นำมาพิจารณาออกกฎหมายเรื่อง การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ
คืนให้แก่มุยงให้หาข้อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็นที่ว่า การโอนคืนที่ราชพัสดุซึ่ง
ส่วนราชการผู้รับการยกให้ไม่ประสงค์จะไต่แล้ว จะต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลา 10 ปี
ตามขอ 3 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ
พ.ศ. 2518 หรือไม่ เนื่องจากกฎกระทรวงฉบับนี้ กำหนดว่า "การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุนั้นให้แก่
มุยงให้จะกระทำไ้เมื่อที่ราชพัสดุนั้นมิใช่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน
โดยเฉพาะ และทางราชการมิได้ไ้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุนั้นตามวัตถุประสงค์ของมุยงให้ภายใน
10 ปีนับแต่วันจดทะเบียนยกให้และมุยงให้เป็นมุยงให้เรื่องราชขอที่ราชพัสดุนั้นภายใน 1 ปีนับแต่วัน
ครบระยะเวลาดังกล่าว"

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายได้พิจารณา
ปัญหาดังกล่าวแล้วมีความเห็นว่า ที่ดินที่ราษฎรยกให้ไม่ปรากฏว่า ทางราชการผู้รับการยกให้ยังมีไ้
เข้าไ้หรือแสดงให้ปรากฏแก่บุคคลภายนอกว่าจะไ้ประโยชน์ในที่ดินแก่ประการใด จึงยังไม่เป็น
สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามมาตรา 1304 (3) แห่ง

25 ก.ค. 32

19
21

๒๕/๔๓๓๒

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง
วันที่ 24423
วันที่ -4 พ.ค. 2532
เวลา

ที่ นร ๐๖๐๙/๔๖๓

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ท่าช้างวังหน้า กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๓๒

กร. ๑๐๔๘
วันที่ 9 พ.ค. 2532
เวลา

เรื่อง ขอรื้อความเห็นทางกฎหมาย

กองนิติการ
ที่ ๒๒๓
วันที่ 17 พ.ค. 32

เรียน ปลัดกระทรวงการคลัง

- อ้างถึง ๑. หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ค่วนมาก ที่ นร ๐๖๐๙/๔๓๓๒ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๐
๒. หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ค่วนที่สุด ที่ นร ๐๖๐๙/๖๖๔๒ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๓๑
๓. หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ค่วนที่สุด ที่ นร ๐๖๐๙/๑๐๔๔๓๓ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๓๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย มติที่ ๑ เรื่อง การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้ (ข้อ ๒ และข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔)

ตามหนังสือที่อ้างถึง (๑) (๒) และ (๓) ขอให้จัดตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อหาของกระทรวงการคลังที่ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นว่าการโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้แก่แต่ละรายจะต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลา สิบปี ตามข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔ หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว มีความเห็นว่า กรณีตามปัญหาที่กระทรวงการคลังหาเรื่องมานี้ควรแยกพิจารณาเป็น ๒ กรณี ดังนี้

๑. ๑๓๕

๑. กรณีที่ดินรายนายชาย คงวิชัย ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และนายจำนงค์ วงศ์จร ที่จังหวัดศรีสะเกษ นั้น ทางราชการยังมีได้เข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินตามวัตถุประสงค์ของบัญชีให้แก่ประการใด ที่ดินทั้ง ๒ รายดังกล่าวจึงมิใช่ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุทั้ง ๒ รายนี้คืนให้แก่ผู้ยกให้ ก็จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔ หากกระทรวงการคลังเห็นสมควร โอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุนั้นคืนให้แก่ผู้ยกให้ทั้ง ๒ รายก่อนครบกำหนดสิบปีนับแต่วันจดทะเบียนยกให้ก็ย่อมกระทำได้ตามข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว

๒. สำหรับที่ดินรายนายประเสริฐ เพชรชนะ ที่จังหวัดนครสวรรค์ นั้น ปรากฏว่า นายประเสริฐมิได้ไปจดทะเบียนยกที่ดินของตนให้แก่นางเนื่อง โชคปลอดอเคราะห์ ตามที่ได้ตกลงกันไว้ ดังนั้น การแสดงเจตนาในการจดทะเบียนยกที่ดินของนายประเสริฐให้แก่กระทรวงการคลังจึงไม่ตรงกับเจตนาที่แท้จริงของนายประเสริฐว่าประสงค์จะยกที่ดินของตนให้แก่นางเนื่องฯ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับที่ดินของนางเนื่องฯ ดังนั้น การที่นายประเสริฐจดทะเบียนยกที่ดินของตนให้แก่กระทรวงการคลัง จึงตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กระทรวงการคลังจึงได้ที่ดินรายนี้มาโดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ ก็ขอที่จะคืนที่ดินนั้นไปให้นายประเสริฐ

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็น ดังนี้

๑. กรณีที่ดินรายนายชายและนายจำนงค์ นั้น กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔ ข้อ ๓ ได้กำหนดไว้แน่ชัดว่า จะคืนได้ต่อเมื่อทางราชการมิได้ใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุนั้นตามวัตถุประสงค์ของบัญชีให้ภายในสิบปี ฉะนั้น การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุนั้นคืนให้แก่ผู้ยกให้ จึงจำเป็นต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง หากมีกรณีที่ทางราชการเห็นสมควรโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุนั้นคืนให้แก่ผู้ยกให้ก่อนครบกำหนดสิบปีโดยมีเหตุผลอันสมควร ทางราชการน่าจะจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขกฎกระทรวง

๒. กรณีที่ดินรายนายประเสริฐ นั้น การโอนที่ดินของนายประเสริฐ ไร่เป็นกรณีโอนคืนให้แก่เจ้าของที่ดินเดิม ฉะนั้น ทางราชการจึงไม่จำเป็นต้องรอให้ กรมกำหนดสืบทอดตามกฎหมายกระทรวงกำหนด แต่กรณีนี้เป็นเรื่องที่ทางราชการควรจะให้โอนที่ดินให้แก่ทางเนื่องจากต่อไป การที่นายประเสริฐโอนที่ดินให้แก่กระทรวงการคลังนั้นน่าจะ ไร่เป็นการแสดงเจตนาที่เป็นโมฆะ แต่น่าจะเข้าใจไปในทางที่ว่าเป็นเจตนาที่นายประเสริฐ ไร่ให้แก่ทางราชการ เพื่อให้ทางราชการจะได้ดำเนินการโอนให้แก่ทางเนื่องจากต่อไป และ โดยที่ปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งสมควรวินิจฉัยจากกระทรวงมหาดไทย ต่อ ใต้ทางปฏิบัติราชการ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะหรือระบบบริหาร ราชการ เป็นส่วนรวม เสนอคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงจัดให้มีการประชุมใหญ่กรรมการ ว่างกฎหมายเพื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าว

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(ที่ประชุมใหญ่กรรมการว่างกฎหมาย) ได้พิจารณา ปัญหาดังกล่าวแล้ว เห็นพ้องควรถูกกับความเห็นของเลขาธิการว่า

กรณีที่ดินรายนายชายาที่จังหวัดกาฬสินธุ์และนายจำนงค์ที่จังหวัดศรีสะเกษ ปรากฏว่า ทางราชการผู้รับมรดกให้ยังมีได้เข้าใช้หรือแสดงให้ปรากฏแก่บุคคลภายนอก ว่าจะใช้ประโยชน์ในที่ดินแก่ประการใด จึงยังไม่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อ ประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามมาตรา ๑๓๐๔ (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การจะโอนต่อไปจึงไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องทำเป็นพระราชบัญญัติตามมาตรา ๔ แห่งพระราช บัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๔๙๔ โดยการโอนที่ดินดังกล่าวกลับคืนให้แก่เอกชนจะต้องถือปฏิบัติใน ฐานะที่เป็น "ที่ราชพัสดุอื่น" ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่ง สามารถโอนคืนให้แก่ผู้ยกให้ได้โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และการโอนที่ดินดังกล่าวคืนให้แก่ผู้ยกให้ทั้งสองรายจะต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลาสิบปี ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๒๔) ออกตามความใน พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๔๙๔

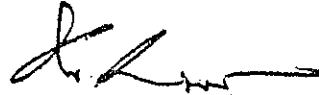
สำหรับกรณีที่ดินรายนายประเสริฐ นั้น ที่ประชุมใหญ่มีความเห็นว่า ทางราชการควรต้องโอนที่ดินที่นายประเสริฐ ยกให้แก่ทางราชการให้แก่ทางเนื่องจาก ตาม เจตนาของนายประเสริฐ ยกให้เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงกับนางเนื่องจากไม่ต้องรอให้

กรมสืบปิตานกฎกระทรวงเพราะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในการยกให้ และมีใช้กรณีโอนคืน
แก่ผู้ยกให้

ทั้งนี้ โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง(กรมธนารักษ์)และผู้แทนกระทรวง
มหาดไทย(กรมที่ดิน)เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง รายละเอียดของความเห็นปรากฏตามบันทึก
ที่ได้เสนอมาพร้อมหนังสือนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณา
ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ



(นายอมร พิชัยสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานเลขาธิการกรม

โทร. ๒๒๒๐๒๐๖ - ๔

ถึง กรมธนารักษ์

บันทึก

เรื่อง การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่ดินในแก้มูกไห (ข้อ ๒ และข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๔๑๘)

กระทรวงการคลังได้มีหนังสือ ที่ กก ๐๔๐๘/๕๔๑๘ ลงวันที่ ๕

กุมภาพันธ์ ๒๔๓๐ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอให้ปรึกษาว่า กระทรวงการคลัง จะโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่ดินในแก้มูกไหโดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนดสิบปี ตามข้อ ๓ (๑) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๔๑๘ ได้หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงดังนี้

๑. ราชนายชಾಯ กวงวิสุต จัหวักกาฬสินธุ์ ซึ่งขอที่ดินให้แก่ทางราชการ เพื่อปลูกสร้างสำนักงานเกษตรอำเภอนามนและบ้านพักราชการ แด่ทางราชการได้ไป ปลูกสร้างสำนักงานเกษตรอำเภอนามนและบ้านพักราชการในที่ดินแปลงอื่นแล้ว และส่วนราชการผู้รับการขอได้แจ้งว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินแปลงที่ไ้รับการขอให้อีกต่อไป ผู้ขอได้จึงยื่นคำร้องขอที่ดินดังกล่าวคืนโดยนับแต่วันที่จะขอคืนจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาห้าปีเศษ

๒. ราชนายจำนันท์ วงศ์จร จัหวักตรัง ซึ่งขอที่ดินให้แก่ทางราชการ เพื่อเป็นสถานที่ก่อสร้างโรงพยาบาล นับตั้งแต่ขอคืนจนถึงขณะนี้เป็นเวลาสี่ปีเศษ ทางราชการยังมีได้เข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ของผู้ขอให้แก่ประการใด และข้อเท็จจริงปรากฏว่า จัหวักได้จัดหาที่ดินแปลงใหม่ซึ่งมีความเหมาะสมกว่าแปลงเดิม มากไว้ใช้แทนแล้ว ผู้ขอได้จึงแจ้งความประสงค์ขอที่ดินดังกล่าวคืน

(๑) ข้อ ๓ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่ดินในแก้มูกไหจะกระทำได้เมื่อ ที่ราชพัสดุนั้นมิใช่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ และทางราชการมิได้ใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุนั้นตามวัตถุประสงค์ของผู้ขอให้แก่ภายในสิบปี นับแต่วันที่จะขอคืน และผู้ขอให้เป็นผู้นับเรื่องราวขอที่ราชพัสดุคืนภายในหนึ่งปี นับแต่วันครบระยะเวลาดังกล่าว

๓. รายงานประเสริฐ เพชรชนะ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีความประสงค์
จะยกที่ดินของตนตาม น.ส. ๓ เลขที่ ๔๔ เนื้อที่ ๒ งาน ให้แก่มารงเนื่อง โชคปลอดเกราะ
เพื่อเป็นการชดเชยที่ดินของนางเนื่องฯ ตาม น.ส. ๓ เลขที่ ๖ บางส่วน เนื้อที่ ๒ งาน
ที่นางเนื่องฯได้ยกให้แก่ทางราชการเป็นที่สร้างโรงเรียนบ้านแก่งชะลิววิทยา แต่ในการ
โอนที่ดิน นายประเสริฐมิได้จดทะเบียนโอนให้กับนางเนื่องฯตามที่ติดตกลงกันไว้
แต่ได้ไปจดทะเบียนยกที่ดินของตนให้แก่กระทรวงการคลัง นอกจากนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่า
ก่อนที่นายประเสริฐจะไปจดทะเบียนโอนที่ดินของตนให้กระทรวงการคลัง นางเนื่องฯ
ได้เข้าไปอยู่อาศัยประโยชน์ในที่ดินของนายประเสริฐก่อนแล้ว นางเนื่องฯจึงร้องขอ
ให้ทางโรงเรียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินของนายประเสริฐฯ ตาม น.ส. ๓ เลขที่ ๔๔ ให้เป็น
กรรมสิทธิ์ของตน

อนึ่ง กรณีรายงานประเสริฐนี้ คณะกรรมการซึ่งกระทรวงการคลัง
ได้แต่งตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๒๕) ได้มีมติให้กระทรวงการคลัง
โอนที่ดินแปลงนี้คืนให้กับนายประเสริฐฯ ซึ่งเป็นผู้ยกให้โดยมีเงื่อนไขว่านายประเสริฐฯ
จะต้องโอนที่ดินดังกล่าวให้แก่นางเนื่องฯต่อไป / กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว เห็นว่า
การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้ทั้ง ๓ รายนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และ
วิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๔๖๔ และตามข้อ ๓ แห่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดไว้ว่า "การโอน
กรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้ จะกระทำได้เมื่อที่ราชพัสดุนั้นมิใช่เป็นสาธารณสมบัติ
ของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ และทางราชการมิได้ใช้ประโยชน์
ในที่ราชพัสดุนั้นตามวัตถุประสงค์ของผู้ยกให้ภายในสิบปีนับแต่วันจดทะเบียนยกให้ และผู้ยกให้
เป็นผู้ยื่นเรื่องราวขอที่ราชพัสดุนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่วันครบระยะเวลาดังกล่าว"
กระทรวงการคลังจึงขอหารือว่า การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้แก่และราย
ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จะต้องรอให้ครบระยะเวลาดังกล่าวตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๓
แห่งกฎหมายกระทรวงดังกล่าว หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) ได้พิจารณา
ปัญหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมจากผู้แทนกระทรวงการคลัง(กรมธนารักษ์)
มีความเห็นว่า กรณีความปัญหาที่กระทรวงการคลังหารือนานี้ควรแยกพิจารณาเป็น
๒ กรณี ดังนี้

๑. กรณีที่ดินรายนายชาย ทวงวิสัย ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และนายจำนงค์
วงศ์จร ที่จังหวัดศรีสะเกษ นั้น ทางราชการยังมีใ้เช่าใช้ประโยชน์ในที่ดินตามวัตถุประสงค์
ของผูกพันแต่ประการใด ที่ดินทั้ง ๒ รายดังกล่าวจึงมีใช้ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของ
แผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุทั้ง ๒ รายนี้
คืนให้แก่ผูกพันจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕
(พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔ และถึงแม้ข้อเท็จจริง
จะปรากฏว่านับแต่วันที่ผูกพันทั้ง ๒ รายนี้ได้จดทะเบียนยกที่ดินของตนให้แก่ทางราชการ
จนถึงวันยื่นคำร้องขอคืนจะยังไม่ครบสิบปีตามข้อ ๓(๒) แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว
แต่ส่วนราชการผู้รับการยกคืนทั้ง ๒ รายนี้ก็ได้แสดงเจตนาโดยชัดแจ้งว่าทางราชการ
ไม่มีความประสงค์จะใช้ที่ดินของผูกพันต่อไปแล้ว หากกระทรวงการคลังเห็นสมควร
โอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุนั้นให้แก่ผูกพันทั้ง ๒ รายก่อนครบกำหนดสิบปีนับแต่วันจดทะเบียน
ยกให้แก่กรมกระทำไปตามข้อ ๒(๓) แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว

(๒) โปรดดูเชิงอรรถ (๑) หน้า ๑

(๓) ข้อ ๒ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่มีใช้ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของ
แผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ จะกระทำได้แต่โดยการขาย การแลกเปลี่ยน
หรือการให้ และจะต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกฤษฎีกา

การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม
กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ดำเนินการตามข้อ ๕

การให้ที่ราชพัสดุจะกระทำได้เฉพาะเพื่อการศาสนา การสาธารณประโยชน์
อย่างอื่น หรือการโอนคืนให้แก่ผูกพัน

๒. สำหรับรายงานนายประเสริฐ เพชรชนะ จังหวัดนครสวรรค์ นั้น
ปรากฏว่านายประเสริฐมิได้ไปจดทะเบียนยกที่ดินของตนให้แก่นางเนื่อง โชคปลอดเกาะหน
ความที่โคกกลางกันไว้ ทั้งนี้ การแสดงเจตนาในการจดทะเบียนยกที่ดินของนายประเสริฐ
ให้แก่กระทรวงการคลังจึงไม่ตรงกับเจตนาที่แท้จริงของนายประเสริฐว่าประสงค์จะ
ยกที่ดินของตนให้แก่นางเนื่องฯ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับที่ดินของนางเนื่องฯ ทั้งนี้
การที่นายประเสริฐจดทะเบียนยกที่ดินของตนให้แก่กระทรวงการคลัง จึงตกเป็นโมฆะ
ตามมาตรา ๑๑๖^(๔) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กระทรวงการคลังจึงได้คืน
รายนี้มาโดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายใด ก็ชอบที่จะคืนที่ดินนั้นไปให้นายประเสริฐ

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นแตกต่างไปจากความเห็นของ
คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑) กล่าวคือ กรณีแรก บัญญัติว่า
ในการโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้(รายงานชาย ควงวิสุต และนายจวนันท์
วงศ์จร) กระทรวงการคลังจะต้องรอให้ครบระยะเวลาสิบปีตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๓^(๕)
แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ
พ.ศ. ๒๕๑๔ หรือไม่ นั้น เลขาธิการฯ เห็นว่า ในกรณีโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่
ผู้ยกให้นั้น กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความใน
มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔ ข้อ ๓ ได้กำหนดไว้แน่ชัดว่า
จะคืนใดต่อเมื่อทางราชการมิได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ราชพัสดุนั้นตามวัตถุประสงค์ของผู้ยกให้
ภายในสิบปี ฯลฯ ฉะนั้น การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้ จึงจำเป็นต้อง
เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดใน"กฎกระทรวง" เพราะกฎกระทรวงเป็นกฎที่ฝ่ายบริหาร

(๔) มาตรา ๑๑๖ การแสดงเจตนาใด แม้ในใจจริงผู้แสดงจะมีใจเจตนา
ให้คนต้องผูกพันตามที่ตนได้แสดงออกมานั้นก็ดี ท่านว่าหาเป็นมูลทำให้การแสดงเจตนา
ตกเป็นโมฆะไม่ เว้นแต่ผู้กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะรู้ถึงเจตนาอันซ่อนอยู่ในใจของผู้แสดงนั้น

(๕) โปรดดูเชิงอรรถ (๑) หน้า ๑

ออกตามที่ได้รับมอบหมายอำนาจตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ(subdelegated legislation). โดยมีความมุ่งหมายเพื่อจำกัดหรือวางเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้อำนาจของส่วนราชการในการที่ดินฯ ดังนั้น หากมีกรณีที่ทางราชการเห็นสมควรโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้แก่ครอบครัวกำหนดกลับปีโดยมีเหตุผลอันสมควร ทางราชการน่าจะจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขกฎกระทรวง

สำหรับกรณีที่สอง ซึ่งกรมการวางแผนกฎหมาย ทัศนะที่ ๑ เห็นว่า การที่นายประเสริฐ เพชรชนะ จดทะเบียนยกที่ดินของตนให้แก่กระทรวงการคลังนั้นตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๑๑(๖) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์(เนื่องจากผู้ยกให้มิได้มีเจตนาเช่นนั้น กระทรวงการคลังผู้รับโอนก็รู้ถึงเจตนาที่แท้จริงของผู้ยกให้) กระทรวงการคลังจึงต้องโอนคืนที่ดินให้แก่นายประเสริฐฯ โดยไม่ต้องรอให้ครบสิบปีตามที่กฎกระทรวงกำหนด ในกรณีเลขาธิการฯ เห็นว่า กรณีการโอนที่ดินของนายประเสริฐฯ มิใช่เป็นกรณีที่โอนคืนให้แก่เจ้าของที่ดินเดิม ฉะนั้น ทางราชการจึงไม่จำเป็นต้องรอให้ครบกำหนดสิบปีตามที่กฎกระทรวงกำหนด หากแต่ในกรณีเป็นเรื่องที่ทางราชการควรจะต้องโอนที่ดิน(ต่อไป) ให้แก่นางเนื่องฯ การที่นายประเสริฐฯ โอนที่ดินให้แก่กระทรวงการคลังนั้น น่าจะมีใช่เป็นการแสดงเจตนาที่เป็นโมฆะ แต่อาจจะเข้าใจไปในทางที่ว่าเป็นเจตนาที่นายประเสริฐฯ โอนให้แก่ทางราชการเพื่อที่ทางราชการจะได้ดำเนินการโอนให้แก่นางเนื่องฯ ต่อไป เพื่อเป็นหลักประกันในความมั่นใจของนางเนื่องฯ ที่ได้แลกเปลี่ยนที่ดินและโอนที่ดินของตนให้แก่ทางราชการไปแล้ว และให้ภาระการเสียค่าธรรมเนียมและภาษีเงินได้เกี่ยวกับการโอนอสังหาริมทรัพย์ตกแก่รัฐซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์(และรัฐได้รับการยกเว้น)

เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกาอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๔(๕)(๗) ของระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าด้วยการประชุมของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงได้จัดให้มีการประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายเพื่อพิจารณาปัญหาข้อหาหรือของกระทรวง การคลังดังกล่าว

คณะกรรมการกฤษฎีกา(ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย)ได้พิจารณา ปัญหาข้อกฎหมายของกระทรวงการคลังซึ่งหาหรือมาว่า กระทรวงการคลังจะโอนกรรมสิทธิ์ ที่ราชพัสดุคืนให้แก่ผู้ยกให้โดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนดสิบปีตามข้อ ๓(๔) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔ หรือไม่ ซึ่งที่ประชุมใหญ่ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว ๒ ครั้ง (วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ สิงหาคม และ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๑) ในการประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๒ มีกรรมการร่างกฎหมายท่านหนึ่ง (นายบัญญัติ สุชีวะ) ได้ยกประเด็นขึ้นมาว่า ที่ดิน ๒ รายแรก คือที่ดินรายนายชาย คงวิสัย ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และที่ดินรายนายจันทน์ วงศ์ขจร ที่จังหวัดตรัง เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามมาตรา ๑๓๐๔(๓)(๔) แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่ ที่ประชุมใหญ่ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อความรอบคอบ

(๗) ข้อ ๑๔ เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกาอาจพิจารณาจัดให้มีการ ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายใด ในกรณีดังต่อไปนี้

(๕) เมื่อเห็นว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญ หรือผลของการวินิจฉัยอาจ กระทบกระเทือนต่อวิถีทางปฏิบัติราชการอันอาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะ หรือระบบบริหารราชการเป็นส่วนรวม

(๔) โปรดดูเชิงอรรถ (๖) หน้า ๑

(๔) มาตรา ๑๓๐๔ สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทั้งทรัพย์สินทุกชนิดของ แผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(๓) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อม และโรงทหาร สำนักราชการบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์

สมทรวินิจฉัยคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑)พิจารณาในประเด็นนี้ (กรณีแรก) เสียก่อนจึงมีมติให้ส่งเรื่องกลับคืนให้เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อส่งให้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑)พิจารณาว่า ที่ดิน ๒ รายนั้น เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะหรือไม่ หากผลการ พิจารณาเป็นอย่างไรก็จะได้นำเสนอให้ประชุมใหญ่พิจารณาในประเด็นนี้พร้อมกับ ประเด็นอื่น ๆ ต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑)ได้พิจารณา ปัญหาในประเด็นดังกล่าวอีกครั้งหนึ่งแล้วมีความเห็นว่า เมื่อได้พิจารณามาตรา ๑๓๐๔(๓)(๑๐) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๒๐/๒๕๒๖(๑๑) และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๐๐/๒๕๒๔(๑๒)แล้วเห็นว่า ประเด็นในกรณีแรก คือที่ดินราย

(๑๐) ไปรทญ เชียงอรทด (๔) หน้า ๖

(๑๑) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๒๐/๒๕๒๖ วินิจฉัยว่า การซื้อขายที่ดินพหุมีโฉนด เป็นที่ทราบกันทั้งสองฝ่ายว่ากองทัพบกจำเลยซื้อไปเพื่อประโยชน์ในราชการทหารซึ่งเป็นผลให้ ที่ดินพหุกลายเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔(๓) การที่นางเพ็ญทกลงขายที่ดินพหุให้แก่จำเลย จึงเป็นการแสดงเจตนาสละที่ดินพหุให้เป็น สาธารณสมบัติของแผ่นดินตั้งแต่วันที่สัญญา โดยไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขโฉนดหรือจดทะเบียน การซื้อขายแต่อย่างใด โจทก์ซึ่งเข้าครอบครองที่ดินพหุในภายหลังมีอายุครบเอาอายุความ แห่งการไต่กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองขึ้นต่อสู้แผ่นดินไต่ตามมาตรา ๑๓๐๖

(๑๒) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๐๐/๒๕๒๔ วินิจฉัยว่า การอุทิตที่ดินให้เป็น ที่สาธารณะ เพียงเจ้าของกรรมสิทธิ์ผู้บอกให้แสดงเจตนาให้ปรากฏโดยตรงหรือโดยปริยายว่า โถุทิตให้เป็นสาธารณะ ที่ดินนั้นกตกเป็นที่สาธารณะทันที

นายชาษาที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และที่ดินรายนายจำนงค์ที่จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งออกให้แก่ทางราชการ เพื่อสร้างสถานที่ราชการนั้น เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเจตนาตามมาตรา ๑๓๐๔(๓) (๑๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว และการโอนที่ดินดังกล่าวคืนให้แก่เอกชนก็จะต้องตราเป็นพระราชบัญญัติตามมาตรา ๔(๑๔) แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔

คณะกรรมการกฤษฎีกา(ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย)ได้พิจารณา ปัญหาถึงกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมจากผู้แทนกระทรวงการคลัง(กรมธนารักษ์) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย(กรมที่ดิน)แล้ว มีความเห็นว่า กรณีที่ดินรายนายชาษาที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และนายจำนงค์ที่จังหวัดศรีสะเกษ นั้น ปรากฏว่าทางราชการผู้รับการโอนให้ ยังมีใ้เขาใช้หรือแสดงใบปรากฏแก่บุคคลภายนอกกว่าจะใช้ประโยชน์ในที่ดินแต่ประการใด จึงยังไม่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเจตนา มาตรา ๑๓๐๔(๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การจะโอนต่อไปจึงไม่อยู่ในบังคับ ที่จะต้องทำเป็นพระราชบัญญัติตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔ และที่ดินทั้งสองแปลงนี้ทางราชการได้ปลูกสร้างสถานที่ราชการในที่ดินแปลงอื่น และหาที่ดิน แปลงอื่นที่เหมาะสมกว่าสำหรับใช้ปลูกสร้างตามลำดับแล้ว ไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินแปลงนี้ต่อไป จึงมิใช่เป็นการสงวนไว้ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเจตนา ดังนั้น การโอนที่ดินดังกล่าว กลับคืนให้แก่เอกชนจึงต้องถือปฏิบัติในฐานะที่เป็น"ที่ราชพัสดุอื่น"ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔ อันเป็นบทกฎหมายในเรื่องการโอนที่ราชพัสดุโดยเฉพาะ โดยสามารถ

(๑๓) โปรดดูเชิงอรรถ (๔) หน้า ๖

(๑๔) มาตรา ๔ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุเฉพาะที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติ ของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเจตนา ให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ ส่วนการ โอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุอื่น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ฯลฯ

ฯลฯ

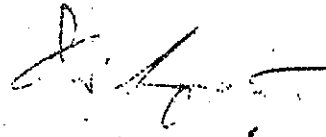
โอนที่ดินให้แก่ผู้ยกให้ได้โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง
และการโอนที่ดินดังกล่าวที่ดินให้แก่ผู้ยกให้ทั้งสองรายจะต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลาสิบปี
ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๓(๑๔) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๔ เพราะความในข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว
ได้กำหนดไว้อย่างแน่ชัดว่าจะคืนให้ต่อเมื่อทางราชการมิได้ใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุนั้น
ตามวัตถุประสงค์ของผู้ยกให้ภายในสิบปี

สำหรับกรณีที่ดินรายนายประเสริฐ เพชรชนะ ที่จังหวัดนครสวรรค์
ซึ่งกรมการรังนกหมาย คณะที่ ๑ เห็นว่า การที่นายประเสริฐฯ จดทะเบียนยกที่ดิน
ของตนให้แก่กระทรวงการคลังนั้นตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๑๗(๑๖) แห่งประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากผู้ยกให้มิได้มีเจตนาเช่นนั้น และกระทรวงการคลังผู้รับโอนก็
ถึงเจตนาที่แท้จริงของผู้ยกให้ ดังนั้น กระทรวงการคลังจึงต้องโอนที่ดินคืนให้แก่ นายประเสริฐฯ
โดยไม่ต้องรอให้ครบสิบปีตามที่กฎกระทรวงกำหนด คณะกรรมการกฤษฎีกา(ที่ประชุมใหญ่
กรมการรังนกหมาย) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้ว เห็นว่า การที่นายประเสริฐฯ
ยกที่ดินให้แก่ทางราชการมิได้ประสงค์จะให้ทางราชการใช้ที่ดินของตนเป็นที่สร้างโรงเรียน
บ้านแก่งชีวลลิตวิทยา แต่ยกให้เพื่อให้นำไปแลกเปลี่ยนกับที่ดินของนางเนื่อง โชคปลอดเกราะ
ซึ่งยกที่ดินของนางเนื่องฯ ให้ใช้เป็นที่สร้างโรงเรียน และการที่นางเนื่องฯ ยกที่ดินให้สร้าง
โรงเรียนก็มีข้อตกลงว่าต้องหาที่ดินมาทดแทนเป็นที่ยู่อาศัยให้แก่ นางเนื่องฯ ทั้งก่อนที่
นายประเสริฐฯ จะทำนิติกรรมจดทะเบียนยกที่ดินของตนให้ทางราชการ นางเนื่องฯ

(๑๔) โปรดดูเชิงอรรถ (๑) หน้า ๑

(๑๖) โปรดดูเชิงอรรถ (๔) หน้า ๔

ก็ได้เข้าไปครอบครองที่ดินของนายประเสริฐฯตามข้อตกลงให้ทางราชการหาที่ดินทดแทน
การยกให้แก่งานนี้แล้ว ทั้งนี้ ทางราชการจึงต้องโอนที่ดินที่นายประเสริฐฯยกให้แก่
ทางราชการให้แก่งานนี้เองตามเจตนาของนายประเสริฐฯผู้ยกให้ เพื่อให้เป็นไปตาม
ข้อตกลงกับนางเนื่องฯ โดยไม่ต้องรอให้ครบสิบปีตามกฎหมายกระทรวงเพราะต้องปฏิบัติตาม
ข้อตกลงในการยกให้ และมีโฉนดที่ดินแก่ผู้ยกให้



(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เมษายน ๒๕๓๒

สายพิน/พิมพ์